

Ο προϋπολογισμός του 1987 έχει ιδιαίτερη σημασία για δύο λόγους : πρώτο, γιατί προβλέπει την εφαρμογή στην χώρα μας του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και , δεύτερο γιατί καθορίζει δημοσιονομική πολιτική σύμφωνη με το σταθεροποιητικό πρόγραμμα. Ως προς τον ΦΠΑ, το θέμα έχει αναλύσει επαρκώς ο κ. Τσοβόλας. Θα ήθελα μόνο να τονίσω ότι η εφαρμογή του φορολογικού αυτού συστήματος είναι μία θεσμική αλλά και διαρθρωτική αναγκαιότητα. Παρά μία αναπόφευκτη διαταραχή που θα επιφέρει στην αγορά, αναμένεται ότι θα προσδώσει διαφάνεια στη φορολόγηση των συναλλαγών, θα συμβάλλει στην περιστολή της φοροδιαφυγής, και επομένως θα είναι εξυγιαντικός για την Οικονομία· η εμπειρία των χωρών στις οποίες έχει εφαρμοστεί, το επιβεβαιώνει.

Ιερούς Αρώνης ουρανούς

Η δημοσιονομική πολιτική που καθορίζει ο προϋπολογισμός του 1987 εντάσσεται στα πλαίσια της γενικότερης οικονομικής πολιτικής που με αποφασιστικότητα εφαρμόζει η Κυβέρνηση από τον Οκτώβρη του 1985. Η πρώτη φάση της οικονομικής αυτής πολιτικής συνίσταται στη προσπάθεια για σταθεροποίηση της οικονομίας, μέσω ενός διετούς προγράμματος που επιδιώκει τη πτώση του πληθωρισμού και τη μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου και εξωτερικού τομέα. Η φάση αυτή δεν είναι αυτο-σκοπός. Είναι ένα αναπόφευκτο αναγκαίο στάδιο που σε συνδυασμό με μία σειρά από άλλες διαρθρωτικές βελτιώσεις της οικονομίας (όπως του χρηματοπιστωτικού συστήματος, της βιομηχανίας υποδομής, των δημόσιων επιχειρήσεων) δημιουργεί τις προϋπο-

θέσεις για σταθερή μη-πληθωριστική οικονομική εξέλιξη.

Ανοίγει το δρόμο για τη διαμόρφωση και υλοποίηση μιάς μακροπρόθεσμης πολιτικής για ανάπτυξη χωρίς τις έντονες στρεβλώσεις και αδυναμίες από τις οποίες συνοδεύτηκε η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Μία ανάπτυξη που θα μπορεί να αντιστέκεται στις ιρίσεις, είτε αυτές είναι πετρελαιακές είτε νομισματικές είτε άλλες, που κατά καιρούς εμφανίζονται στη διεθνή οικονομία.

«Ενα ωριτό έρωτα φοι ωσύ εέθησε α'ώρ' τούς άγορες της αύτωρις ζευσος : αίσαμασίσα

Η πορεία προς μία τέτοια ανάπτυξη περνά αναγκαία από τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Δεν είναι δυνατό να υπάρξει, όπως διάφοροι υποστηρίζουν, ανάπτυξη χωρίς σταθεροποίηση.

Για να υπάρξει υγιής ανάπτυξη, πρέπει :

- (ι) να στραφούν πόροι από την κατανάλωση στην επένδυση*
- (ιι) να αλλάξει ο συσχετισμός εγχώριας ζήτησης για εισαγωγές και εξωτερικής ζήτησης υπερ της εξωτερικής ζήτησης και
- (ιιι) να πραγματοποιηθεί μία σειρά από διαρθρωτικές βελτιώσεις.

Τα παραπάνω προϋποθέτουν μείωση του πληθωρισμού και των ελλειμάτων του δημόσιου και εξωτερικού τομέα. Δεν υπάρχει άλλος δρόμος για υγιή ανάπτυξη. Γι' αυτό παρ' όλους τους ισχυρισμούς ότι η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης είναι λανθασμένη η αντιπολίτευση δεν μπόρεσε να προβάλει πειστική εναλλακτική λύση.

Οι περισσότερες αγαπηγμένες χωρες πηράν σταθεροποιητικά μέτρα αμέσως μετά τη δεύτερη ιρίση πετρελαίου (1979-1980).

Στην Ελλάδα τέτοια άμεση προσαρμογή δεν έγινε. Τουναντίον στη περίοδο 1980-1981 οξύνθηκαν τα προβλήματα που δημιούργησε η κρίση, λόγω αντιφατικής οικονομικής πολιτικής και λόγω των σωρευμένων διαρθρωτικών αδυναμιών. Οι αδυναμίες αυτές είχαν ήδη γίνει εμφανείς κατά τη πρώτη κρίση πετρελαίου αλλα δεν αντιμετωπίσθηκαν. Η δεύτερη κρίση πετρελαίου ^{διά ωρών φορά} το 1979 που συνοδεύτηκε από ραγδαία πτώση των αδήλων πόρων, δηλαδή των εξωτερικών πηγών οικονομικής ανόδου, οδήγησε σε ακόμη μεγαλύτερες ανισορροπίες.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κληρονόμησε το 1981 οικονομικά προβλήματα και κοινωνικές ανισότητες που είχαν δημιουργηθεί επί σειρά δεκαετιών. Επιλέξαμε τη πρώτη τετραετία ως στόχο την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Η απαιτούμενη προσαρμογή της οικονομίας αποτελεί στόχο μας τη δεύτερη τετραετία. Τούτο γιατί άλλη πολιτική θα οδηγούσε σε υπερχρέωση της χώρας. Η πορεία που ακολούθησε η οικονομία το 1984 και 1985 δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να συνεχιστεί. Ελλείμματα της τάξης του 2,4 και 3,3 δισ.δολλάρια το 1984 και 1985, αντίστοιχα, σημαίνουν δυσβάστακτη αύξηση του εξωτερικού χρέους. Ούτε ήταν δυνατό να διατηρηθεί ο πληθωρισμός στο επίπεδο του 20% όπως διαμορφώθηκε αμέσως μετά το 1979 γιατί οι ανταγωνιστριες χώρες μειώνουν συνεχώς το πληθωρισμό τους.

Συνέχιση των υψηλών ρυθμών πληθωρισμού θα σήμαινε απώλεια εξωτερικών μας αγορών και φαύλο κύκλο υποτίμησης-πληθωρισμού-υποτίμησης για διατήρηση της ανταγωνιστικότητας.

Η σταθεροποίηση δεν είναι για μας ένα απλό εργαλείο συγκυριακής πολιτικής, που αποβλέπει στο να υπερνικηθούν οι οικονομικές δυσκολίες του σήμερα, ένα μέσο που θα επιτρέψει την απρόσκοπτη αποκατάσταση της λειτουργίας των οικονομικών και κοινωνικών μηχανισμών που οδήγησαν

«Φιλίας με το
κράτος ωρίωνιας»
(Α.Π.)

τη χώρα σε αδιέξοδο. Για μας η σταθεροποίηση είναι το μέσο για να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις της αλλαγής ενός συστήματος και μιάς πορείας που οδήγησε σε μία βαθιά διαρθρωτική κρίση. Γιατί το σύστημα χαρακτηριζόταν από τη σπατάλη πόρων, την έξαρση συντεχνιακών απαιτήσεων, την πιό ξέφρενη εκμετάλλευση οικονομικής εξουσία, καθώς και την πιό αλόγιστη ενθάρρυνση της κατανάλωσης.

Δέχουμε υαύ Δέσσουμε τέρμα

Η σταθεροποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί - ανάλογα με το περιεχόμενο που της δίνουμε και τις δυνάμεις που την κατευθύνουν - είτε ως παράγοντας ενίσχυσης των ανισοτήτων της κοινωνίας, πολιτικής οπισθοδόμησης, διαιτώντας της άνισης κατανομής εξουσίας είτε ^{διαώς} σε τρόπο ώστε να προωθεί την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική μεταβολή, την επέκταση της οικονομικής και κοινωνικής δημοκρατίας. Με μία λέξη :

η σταθεροποίηση μπορεί να γίνει ένας αποτελεσματικός παράγοντας για να διαμορφώσουμε μία κοινωνία πιό δίκαιη.

Αυτός είναι και ο στόχος της κυβέρνησης.

Μερικοί και στην αίθουσα αυτή προβάλουν το επιχείρημα, ότι θα έπρεπε να ξεπεράσουμε την κρίση με επέκταση της ζήτησης και χαρακτηρίζουν την πολιτική τους ως αναπτυξιακή πολιτική. Η πολιτική της ανάκαμψης μέσω της επέκτασης της εγχώριας ζήτησης σε μικρές ανοιχτές οικονομίες όπως η Ελληνική, που βρίσκονται σε κατάσταση ανισορροπίας, προσκρούει στα εμπόδια που θέτουν το εξωτερικό τσοζύγιο και ο πληθωρισμός.

Το δίδαγμα από τα διάφορα παραδείγματα στη δεκαετία που πέρασε δείχνουν νομίζω ξεκάθαρα ότι κάθε πολιτική για τη στήριξη της ανάκαμψης με αναθέρμανση της εσωτερικής ζήτησης είναι κάτω από τις σημερινές συνθήκες καταδικασμένη σε αποτυχία.

Μια σειρά από μικρές χώρες της ΕΟΚ όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Ιρλανδία, η Πορτογαλλία και φυσικά η Ελλάδα, προκειμένου να αποφύγουν την ύφεση, ~~όποιες~~ ακολούθησαν μετά την πρώτη πετρελαιακή κρίση, το δρόμο της στήριξης της εγχώριας ζήτησης με επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και με μέτρα αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης, που οδήγησαν στην αύξηση των εσωτερικών και εξωτερικών ελλειμμάτων και στη διατήρηση υψηλών ρυθμών πληθωρισμού. Αργότερα όλες αυτές οι χώρες (και εμείς σήμερα) υποχρεώθηκαν να καταβάλλουν για την πολιτική αυτή ιδιαίτερα βαρύ τίμημα κάτω από το βάρος των ελλειμμάτων και την πίεση του πληθωρισμού, υποχρεώθηκαν να μειώσουν την εσωτερική ζήτηση, και φυσικά και την ιδιωτική κατανάλωση, για να ξαναβρούν τα επίπεδα ισορροπίας. Ακόμα και μια μεγάλη χώρα σαν την Γαλλία, αφού έλαβε μέτρα για την τόνωση της καταναλωτικής ζήτησης το 1981-82 που της επέτρεψαν να αυξήσει το ρυθμό ανόδου της οικονομίας από 0,5% το 1981 σε 1,8% το 1982, αναγκάσθηκε να λάβει περιοριστικά μέτρα που έριξαν τον ρυθμό ανάπτυξης.

Ειδικότερα στην Ελλάδα, ~~αντί~~ να ακολουθηθεί μια πολιτική μείωσης του πληθωρισμού και διόρθωσης των ανισορροπιών που δημιουργήθηκαν στην οικονομία ώστε να αρχίσει ένα "δημιουργικός κύκλος" ενίσχυσης των επενδύσεων και της ανάπτυξης, δημιουργίας νέων ευκαιριών απασχόλησης και βελτίωσης του εξωτερικού ισοζυγίου, υιοθετήθηκε μιά "συμπεριφορά φυγής" από την πραγματικότητα. Δόθηκε προτεραιότητα στην κατανάλωση αντί στην επένδυση.

Συνολικά, από το 1973 έως το 1985, η συμμετοχή της κατανάλωσης (ιδιωτικής και δημόσιας) στο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες ενώ οι επενδύσεις μειώθηκαν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες περίπου. Αυτό απεικονίζεται καλύτερα από τις δήποτε άλλο την επιλογή που έγινε να θυσιαστούν οι

μεσοπρόθεσμες απαιτήσεις της σταθεροποίησης και της ανάπτυξης για το παρόν.

Ο καθένας μπορεί να αντιληφθεί ότι οι πόροι που διανέμονται με τη μορφή εισοδημάτων δεν μπορούν, χωρίς να δημιουργηθούν προβλήματα, να αυξάνονται σταθερά ταχύτερα από ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ. Και όμως, αυτό συνέβαινε στην Ελλάδα εδώ και περισσότερο από δέκα χρόνια. Μετά την πρώτη πετρελαιακή κρίση και την ύφεση που επακολούθησε, οι κάτοχοι εισοδημάτων προσπάθησαν να διατηρήσουν την αύξηση της αγοραστικής δύναμης παρόλη την επιβράδυνση της ανάπτυξης. Αυτό συνεχίστηκε και μετά τη δεύτερη πετρελαιακή κρίση. Η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων με ρυθμούς ταχύτερους από την αύξηση του ΑΕΠ, υποδηλώνει την προτίμηση για κατανάλωση σε βάρος της επένδυσης. Με τον τρόπο αυτό, η αύξηση των προσωπικών εισοδημάτων, που είναι υπερβολική σε σχέση με το προϊόν που παράγεται, αυξάνει την ανεργία, μειώνει την επένδυση, διευρύνει το εξωτερικό έλλειμμα και παρεμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη.)

Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα επιδιώκει να διορθώσει τη μεχρι τώρα πορεία της οικονομίας μας. Να βάλει το πληθωρισμό και τα ελλείμματα σε καθοδική τροχιά. Και το επιτυγχάνει παρά τις δυσμενείς αρχικές συνθήκες, παρά τις γνωστές χρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες και στρεβλώσεις, παρά τις καταστροφολογίες και ανεύθυνες φημολογίες που τροφοδοτούν τις πληθωριστικές πιέσεις.

Τα δύο βασικά προβλήματα που το πρόγραμμα σταθεροποίησης είχε να αντιμετωπίσει ήταν ο πληθωρισμός και το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών.

Για τον πληθωρισμό θέσαμε σαν στόχο ποσοστό 16% από την αρχή ως το τέλος του 1986 σε σχέση με το 25% του 1985. Για το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών του ισοζυγίου πληρωμών θέσαμε στόχο 1,7 δισ.δολλάρια το 1986, έναντι ελλείμματος 3.3 δισ.δολλαρίων του 1985.

Με βάση τα στοιχεία που έχουμε ως τώρα, φαίνεται πως είμαστε στην τροχιά που οδηγεί κοντά στους στόχους μας, τόσο στον στόχο του 16% για τον πληθωρισμό όσο και στον στόχο του 1,7 δισ.δολλαρίων για το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η μείωση των ελλειμμάτων κατά το 1986 έγινε χωρίς αύξηση της ανεργίας (τουναντίον με μικρή μείωση) και με αύξηση του ΑΕΠ κατά μισή περίπου ποσοστιαία μονάδα.

Οι όποιες προσαρμογές επέλθουν με τα στοιχεία των τελευταίων μηνών του χρόνου δεν θα αλλάζουν την εικόνα σε σημαντικό βαθμό. Μπορούμε λοιπόν πολύ συνοπτικά να διαπιστώσουμε ότι πραγματοποιήσαμε το πρώτο βήμα για τη σταθεροποίηση. Χρειάζεται βέβαια ακόμη επίμονη προσπάθεια για αρκετό καιρό. Προσπάθεια, η οποία θα έχει κόστος και απαιτεί θυσίες. Γιατί η σταθεροποίηση εξ ορισμού συνεπάγεται μείωση της εγχώριας ζήτησης και πτώση της οικονομικής δραστηριότητας δηλαδή ανάσχεση στην βελτίωση των εισοδημάτων. Επιδίωξή μας είναι μέσω της δημοσιονομικής εισοδηματικής και συναλλαγματικής πολιτικής να συμμετάσχουν στην αναγκαία προσφορά όλες οι κοινωνικές τάξεις. Νομίζω ότι και την επιδίωξή μας αυτή πλησιάσαμε αν και δεν αρνούμαται ότι υπάρχουν βέβαια περιθώρια σημαντικών βελτιώσεων. *Ισχορισμός διεμένως μισθωτώς*

X | Το βήμα που πραγματοποιήσαμε δεν ήταν εύκολο. Γιατί δεν συνάντησε μόνο αντικειμενικές δυσκολίες. Συνοδεύτηκε και από μία συστηματική καταστροφολογία. Υπάρχει πλήθος παραδειγμάτων. Θα σταθώ σε μερικά. Στις 11.6.86 κύριος τίτλος της "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ" και ως γνωστό η Καθημερινή είναι η περισσότερο συγκρατημένη από τις αντιπολιτευτικές εφημερίδες ήταν : "Αποτυγχάνουν τα μέτρα για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Πιθανόν η κυβέρνηση να επισπεύσει την εφαρμογή νέου περιοριστικού προγράμματος." Στις 18.6.86 ο κ. Μητσοτάκης μας πληροφοράει ότι ο πληθωρισμός σε ετήσια βάση θα φτάσει το 23% και το έλλειμμα του ισοζυγίου τα 2,8 δισ.δολλαρία.

Στις 20.6.86 η "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" μας πληροφορούσε και πάλι, ότι "σε πλήρη αποτυχία οδηγούνται τα μέτρα για την οικονομία". Στις 29.6.86 από την "αριστερά" μας πληροφορούσαν στο "ΕΘΝΟΣ" "γιατί απειλείται με κατάρρευση η ελληνική οικονομία" και ποιά ήταν "τα πέντε μοιραία λάθη" της κυβέρνησης.

Στις 4 Σεπτεμβρίου η Ν.Δ. σε ανακοίνωσή της ρωτούσε ανήσυχη : "Τι θα κάνετε με τη δραχμή; Υπάρχει ενδεχόμενο νέας υποτίμησης; "Ο κ. Μητσοτάκης διαπίστωνε την ίδια εποχή ότι "φαληρίζουμε". Γιατί "κινδυνεύουμε να μη βρούμε πλέον δάνειο αύριο", γιατί "η δυνατότητα δανεισμού της Ελλάδας έχει μειωθεί" γιατί "δεν έχουμε ούτε για εισαγωγές 3 εβδομάδων συνάλλαγμα". Θα αναφέρω τέλος και τις προβλέψεις της Ν.Δ. για την εξέλιξη της οικονομίας όπως δόθηκαν στη δημοσιότητα στις 3 Απριλίου από τον κ. Παλαιοκρασά. Αύξηση τιμών σε ετήσια βάση 18%, Ανεργία 450.000, έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών 2,8 δισ.δολλάρια, Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν -2,0%. Τίποτε από αυτά δεν επαληθεύτηκε.

*Αροένιας ως τερεοίδιας μασταζίας εσό ωρογράμματος,
θυσούμενη αίωνος χρία 2,4 δισδ.*

Οι προβλέψεις αυτές και τα σχόλια της Ν.Δ. ένα επιβεβαίωνουν : ότι η Ν.Δ. δεν κάνει προβλέψεις για να επισημάνει εξελίξεις και να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Οι προβλέψεις έχουν σχεδόν αποκλειστικά στόχο τη κινδυνολογία, τη δημιουργία κλίματος πανικού, την με κάθε τρόπο παρεμπόδιση της κυβερνητικής πολιτικής, ακόμη και σε βάρος του τόπου. Φέρουν τη σφραγίδα της προκατάληψης. Εχω και άλλοτε τονίσει, ότι οι προβλέψεις μας αποτελούν και πολιτικούς στόχους. Δείχνουν τις κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να εργαστούμε και δεν αποτελούν αποτελέσματα μετρήσεων σε πειραματικό εργαστήριο. Η οικονομική πολιτική δεν ασκείται υπό συνθήκες πειραματικού εργαστηρίου. Και με τον καλύτερο δυνατό σχεδιασμό, θα προκύπτουν αποκλίσιες από τους στόχους, ακόμα και όταν δεν παρεμβαίνουν εξωγενή γεγονότα. Το κρίσιμο κριτήριο καλής και αποφασιστικής

μακροοικονομικής διαχείρισης δεν είναι το ότι δεν υπάρχουν αποκλίσεις από την τροχιά που οδηγεί στους καθορισμένους στόχους αλλά το ότι οι αποκλίσεις αντιμετωπίζονται με αποφασιστικές διορθωτικές ενέργειες, χωρίς καθυστερήσεις.

⊗ χρεωνονία - Αριθμ. 18

Κριτική του σταθεροποιητικού προγράμματος στηριγμένη στις διακυμάνσεις του α' μεγέθους σήμερα και της β' μεταβλητής αύριο, όπως συχνά και επίμονα γίνεται, από την αντιπολίτευση: δεν είναι σοβαρή. Γιατί δεν λαμβάνει υπόψη την αναγκαιότητα του προγράμματος, τις επιδιώξεις του, τα μέσα πολιτικής για την επίτευξη των στόχων του, τους εξωγενείς παράγοντες, την τοποθέτηση του στη δυναμική διαδικασία υγιούς ανάπτυξης μέσα σε ένα πλαίσιο με αιτιώδεις σχέσεις. Δεν δίνει τέλος σημασία στη συνέπεια της συγκυριακής πολιτικής σε σχέση με τους στόχους.

ΣΟΚ (14) = φωτ., δεν αμφισβητείται οι ιδεολογίες
είναι δικεί μας

Το συμφέρον της χώρας απαιτεί η συζήτηση για την οικονομία να γίνεται όσο το δυνατόν πιο νηφάλια όχι για να επωφεληθούμε από την ευκαιρία και να αποκομίσουμε κομματικά οφέλη αλλά για να συνειδητοποιήσει ο λαός το πρόβλημα, να γίνουν κατανοητές οι δυνατές εναλλακτικές λύσεις, να έχουν την ευχέρεια Ελληνες να επιλέξουν με γνώση τι σημαίνει κάθε επιλογή. Αν δεν γίνεται αυτό τότε παρεμποδίζουμε, καθυστερούμε και ίσως ματαιώνουμε την προσπάθεια για ανάπτυξη, για εκσυγχρονισμό, για κινητοποίηση όλων μας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Οι κυριότερες οικονομικές εξελίξεις που χαρακτηρίζουν το 1986 είναι η σημαντική μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παράλληλα με τη βαθιταία υποχώρηση του πληθωρισμού. Θα αναφερθώ σε μερικές από τις σημαντικότερες εξελίξεις των μακροοικονομικών μεγεθών:

1) Εξωτερικές Συναλλαγές

Βασικός στόχος του σταθεροποιητικού προγράμματος ήταν ο δραστικός περιορισμός του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το έλλειμμα αναμένεται ότι θα διαμορφωθεί γύρω στο 1,8 δισ.δολλάρια έναντι στόχου 1,7 δισ.δολλάρια.

Η αξιολόγηση του αποτελέσματος γίνεται δύσκολη από το γεγονός ότι η συνηθισμένη μονάδα υπολογισμού - το δολλάριο - υποτιμήθηκε σημαντικά. Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος του 1.7 δισ. σε τρέχοντα δολλάρια, είναι στην πραγματικότητα σημαντικά πιο φιλόδοξος από το στόχο του 1.7 δισ. σε δολλάρια του Οκτωβρίου 1985, όταν ανακοινώθηκε το πρόγραμμα σταθεροποίησης. Για να κατανοηθεί το πρόβλημα του υποτιμημένου δολλαρίου, ο πλέον αποδεκτός τρόπος είναι να εκφράζονται όλα τα μεγέθη ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ).

Όταν προετοιμαζόταν το πρόγραμμα σταθεροποίησης, υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών μέχρι τον Ιούλιο του 1985.

Σ' αυτή τη βάση αναμενόταν ότι το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών για όλο το 1985 θα ήταν 2.8 δισ.δολλάρια ή 8% του ΑΕΠ και ο στόχος του ελλείμματος του 1.7 δισ.δολλαρίων για το 1986 αντιπροσώπευε τότε ένα 5% του ΑΕΠ. Με άλλα λόγια το πρόγραμμα αποσκοπούσε στη βελτίωση των τρεχουσών συναλλαγών κατά 3% του ΑΕΠ.

Τελικά, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών του 1985 αποδείχθηκε πολύ χειρότερο απ' ότι αναμενόταν - 3.3 δισ.δολλάρια ή 10% του ΑΕΠ. Αν το 1986 επιτύχουμε έλλειμμα 1.8 δισ.δολλάρια, αυτό θα αντιπροσωπεύει μόνο 4.5% του ΑΕΠ γιατί το δολλάριο υποτιμήθηκε εντωμεταξύ. Εποι α η βελτίωση που θα έχουμε επιτύχει θα ανέλθει σε $5\frac{1}{2}$ ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (η διαφορά μεταξύ 10% το 1985 και 4,5% το 1986) αντί για 3 μονάδες που αρχικά είχαμε σχεδιάσει. Αυτό αποτελεί σχεδόν διπλασιασμό εκείνου που αρχικά είχαμε επιδιώξει. Βέβαια μας βοήθησαν εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι στο σύνολό τους ήταν πολύ ευνοϊκοί.

· Υποτίμων δολαρίων
αύξοντας θέματα

Ο κυριώτερος εξωγενής παράγοντας που επηρέασε ευνοϊκά το ισοζύγιο πληρωμών το 1986 ήταν η μεγάλη κάμψη των τιμών του αργού πετρελαίου. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις το έλλειμμα του ισοζυγίου καυσίμων θα φθάσει τα 1.150 εκατ.δολλ. έναντι 2.354 εκατ.δολλ. το 1985, δηλαδή θα μειωθεί κατα 1.200 εκατ.δολλ. περίπου.

Η προηγούμενη εκτίμηση για την ευνοϊκή επίδραση της κάμψης των τιμών του πετρελαίου στο ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών είναι ακαθάριστη γιατί η κάμψη των συναλλαγματικών εισπράξεων των πετρελαιοεξαγωγικών χωρών επηρέασε αρνητικά τις ελληνικές εξαγωγές στις χώρες αυτές. Από τα αναλυτικά στοιχεία της τράπεζας της Ελλάδος προκύπτει ότι στο επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1986 οι συναλλαγματικές εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών στις χώρες του OPEC μειώθηκαν κατά 35,2% και στην ΕΣΣΔ κατά 38,1%. Για την εκτίμηση της απώλειας των συναλλαγματικών εισπράξεων γίνεται η υπόθεση ότι αν δεν είχε μειωθεί η τιμή του αργού πετρελαίου οι

ελληνικές εξαγωγές στις πετρελαιοεξαγωγικές χώρες θα αυξάνονταν με τον ίδιο ρυθμό όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Με βάση την υπόθεση αυτή εκτιμάται απώλεια 250 εκατ. δολλ. περίπου.

Άλλοι έκτακτοι παράγοντες που επηρέασαν το ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών ήταν το πυρηνικό ατύχημα στο Τσερνομπίλ και η πολύ μεγάλη καμψη των αφίξεων των Αμερικανών τουριστών.

δε \$ 1.8 δισ. είναι σε δολλάρια μέσης ισοτιμίας του '86. Τα δεύτερα είναι υποτιμημένα κατά περίπου 22% έναντι των πρώτων (σταθμισμένη ισοτιμία με στάθμιση που αντιστοιχεί προς τη συμμετοχή των διαφόρων χωρών στο ελληνικό εμπόριο). Αν αναγάγουμε τα πάντα σε δολλάρια του '86, τότε το έλλειμμα του '85 βγαίνει \$4.0 δισ. Επομένως η βελτίωση που συνεπάγεται το \$ 1.8 δισ. είναι μεγαλύτερη από αυτή που διαβλέπει ο απλούντος παρατηρητής.

(3) Εισροές από ΕΟΚ

Μηνοολίους

Από την αύξηση των εισροών από ΕΟΚ (που εκτιμάται όπως αναφέρθηκε ήδη στα \$ 350 εκ.), σχεδόν τα δύο τρίτα οφείλονται στην υποτίμηση του δολλαρίου έναντι του ECU. 'Όταν αναγάγουμε τα πάντα είτε σε ποσοστό του ΑΕΠ είτε σε δολλάρια του 1986, αυτό το μέρος της αύξησης των εισροών από ΕΟΚ είναι απλώς ένα μέρος της αναγωγής, δεν είναι επιπρόσθετος παράγων. Το υπόλοιπο οφείλεται στα ΝΕΠ. Άλλα τα ΝΕΠ δεν είναι εξωγενης παράγων. Προκύπτει από το εκ προθέσεως άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ πράσινης και κανονικής δραχμής. Και πάνως οι εισπράξεις από τα ΝΕΠ δεν αποτελούν καθαρό όφελος για το Ισοζύγιο. Αντισταθμίζονται (και ίσως μόνο έν μέρει) από τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών αγροτικών προϊόντων, διότι τα ΝΕΠ επιδοτούν τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων από ΕΟΚ και επιβαρύνουν τις εξαγωγές αυτών των προϊόντων προς ΕΟΚ. Αυτό σημαίνει ότι το εμπορικό μας Ισοζύγιο είναι δυσμενέστερο από τι θα ήταν αν η πράσινη ισοτιμία είχε ευθυγραμμισθεί με την κανονική ισοτιμία και επομένως είχαμε μηδέν ΝΕΠ.

(4) Επιτόκια

Σε τρέχοντα δολλάρια, το όφελος από τη μείωση των διεθνών επιτοκίων αντισταθμίζεται, ίσως και υπεραντισταθμίζεται, από την ανατίμηση άλλων νομισμάτων (ιμάρια, γέν κλπ.) στα οποία επίσης έχουμε χρέη. Σημειωτέον δε ότι η μείωση των επιτοκίων επηρεάζει μόνο τα χρέη τα οποία έχουν κυματούμενο επιτόκιο. Υπάρχει όμως και μία ελάφρυνση από το βάρος των τόκων η οποία προέρχεται από την υποτίμηση του δολλαρίου. Αυτή δεν λαμβάνεται υπόψη στο σημείωμα Γυπαράκη. Βλέπε τελευταία παράγραφο του κειμένου.

. / ..

Για να κλείσω το σημείο αναφέρω ότι το σύνολο των εξωγενών παραγόντων, εκτιμούμε ότι ευθύνεται για μία βελτίωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατά 1,5-2% του ΑΕΠ. Αν αφαιρέσουμε το ποσοστό αυτό από τη βελτίωση που πράγματι επιτεύχθηκε ($5^{1/2}\%$ περίπου) τότε διαπιστώνουμε ότι το σταθεροποιητικό πρόγραμμα οδήγησε σε μία βελτίωση σύμφωνα με εκείνη που αρχικά σχεδιάσθηκε.

Τα αποτελέσματα το χρόνο που έρχεται θα είναι ακόμη θετικά μάλλον. Στον τομέα του ισοζυγίου πληρωμών, Γείναι γνωστό ότι η πρόοδος είναι κατά κανόνα βραδεία, τα αποτελέσματα οικονομικών μέτρων δεν ωριμάζουν γρήγορα. Ένα εντυπωσιακό παράδειγμα αυτού είναι οι ΗΠΑ όπου η μεγάλη υποτίμηση του δολλαρίου, που άρχισε πριν είναι μήνες, μόλις τώρα άρχισε να αντικατοπτρίζεται σε βελτίωση του εμπορικού της ισοζυγίου.

2. Τιμές - Απασχόληση - Ανταγωνιστικότητα

Η εξέλιξη των τιμών στο 11μηνο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου (16%) ήταν ικανοποιητική. Το αποτέλεσμα θα ήταν περισσότερο ικανοποιητικό εάν στο δίμηνο Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου δεν είχαν εκδηλωθεί αυξητικές τάσεις. Η εξέλιξη του κόστους εργασίας μέσα στο 1986 παράλληλα με τη διαμόρφωση των τιμών των εισαγωμένων στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τις τάσεις αυτές. Η κύρια αιτία τους είναι η προσπάθεια της αγοράς να πραγματοποιήσει ανατιμήσεις εν όψει της επιβολής του ΦΠΑ από 1.1.87 για να

εξουσιοδοτερώσει πιθανές επιπτώσεις του στα ιερόδη. Με τα δεδομένα αυτά η Κυβέρνηση, όπως ξέρετε, προχώρησε στην έκδοση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου σύμφωνα με την οποία αποφασίστηκε το πάγωμα των τιμών για το διάστημα από 4.11.86 μέχρι 31.1.87. Το πάγωμα των τιμών βοήθησε την πραγματοποίηση του στόχου. Απέτρεψε την αυξητική επιρροή των διαταράξεων που συνοδεύουν την εφαρμογή του ΦΠΑ.

Σημειωτέον ότι γι' αυτό το λόγο και άλλες χώρες επέβαλαν πάγωμα τιμών στην προ της εφαρμογής του ΦΠΑ φάση. Άλλα μακροχρόνια η προ της εφαρμογής του ΦΠΑ διατάραξη, είναι μεταβατικό φαινόμενο, και οι διακυμάνσεις τιμών που σχετίζονται με αυτή είναι επίσης μεταβατικό φαινόμενο, εκτός βέβαια από εκείνες τις αυξήσεις των τιμών που προκύπτουν από την διάρθρωση των συντελεστών του ΦΠΑ.

Πέρα από την ώθηση των τιμών που σχετίζονται με την εφαρμογή του ΦΠΑ, πολύ λίγες αυξήσεις τιμών επρόκειτο να πραγματοποιηθούν στο διάστημα Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου.

Σας υπενθυμίζω ότι οι αυξήσεις τιμών στις επιχειρήσεις του Δημόσιου τομέα, οι οποίες το 1985 έλαβαν χώρα προς το τέλος του χρόνου, φέτος έγιναν όλες τον Αύγουστο. Κατά συνέπεια δεν υπάρξει τίποτε τεχνητό στο ότι ο πληθωρισμός θα τέβηκε ιοντά στο στόχο που είχε τεθεί. Με βάση τις προβλεπόμενες εξελίξεις το Δεκέμβριο του 1986 ο πληθωρισμός θα τρέχει με ετήσιο ρυθμό γύρω στο 16,5% έναντι στόχου 16% και πληθωρισμού 25% το Δεκέμβριο του 1985. Η μείωση αυτή του πληθωρισμού πρέπει να θεωρηθεί ουσιαστική δεδομένου ότι επιτεύχθηκε μία περίοδο ιατά την οποία απελευθερώθηκε από το καθεστώς

αγορανομικού ελέγχου μεγάλος αριθμός προϊόντων. Η υποχώρηση σημειώθηκε επίσης παρά το γεγονός ότι οι εγχώριες τιμές των υγρών καυσίμων παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι κατά τη διάρκεια του 1986 εκδηλώθηκαν όλες οι έμμεσες επιπτώσεις από την υποτίμηση της 11.10.85.

Πρώτη ισοτιμία 19

Με τα δεδομένα αυτά η μείωση του πληθωρισμού κατά 8,5 ποσοστιαίες μονάδες περίπου σε σύγκριση με το 1985 δημιουργεί τις προϋποθέσεις για παραπέρα υποχώρηση του πληθωρισμού μέσα στο 1987. Είναι σημαντικό ότι η επίτευξη με μικρές αποκλίσεις των στόχων των σταθεροποιητικού προγραμματος δεν συνοδεύτηκε με αύξηση αλλά αντίθετα με ελαφρά μείωση του ποσοστού της ανεργίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ το ποσοστό της ανεργίας για το 1986 ανέρχεται στο 7,5% του εργατικού δυναμικού έναντι ποσοστού 7,8% το 1985 και 8,1% το 1984.

Ανεργία 16

Σχετικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις Ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ και την ΕΟΚ το μέσο ποσοστό ανεργίας έφθασε το 1985 και το 1986 γύρω στο 11,0% και 11,5% αντίστοιχα.

Επιπλέον παρά την βελτίωση των οικονομικών συνθηκών στη ζώνη του ΟΟΣΑ δεν προβλέπεται ουσιαστική βελτίωση στην ανεργία. Στόχος των σταθεροποιητικών μέτρων είναι η προστασία της απασχόλησης μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας.] Τα μέτρα του Οκτωβρίου 1985 συνέβαλαν σημαντικά στη βελτίωση της ανταγω-

. . .

νιστικότητας. Ο ισχυρισμός που συχνά προβάλλεται ότι η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας μειώνεται συνεχώς δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Για να διαπιστώσει κανείς ποιά η πορεία της ανταγωνιστικότητας της χώρας, πρέπει απαραίτητα να λάβει υπόψη δύο παράγοντες : πρώτο, την εξέλιξη του κόστους εργασίας, και των τιμών γενινώτερα, στην Ελλάδα και στις ανταγωνιστριες χώρες, και, δεύτερο, την εξέλιξη της ισοτιμίας της δραχμής κατά μέσο όρο σε σχέση με τα αντίστοιχα νομίσματα.

Αν ληφθούν υπόψη οι δύο αυτοί παράγοντες, διαπιστώνεται, και σ' αυτό συμφωνούν και τα στοιχεία της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ότι η ανταγωνιστικότητα της χώρας κατά το 1986 ήταν και παρέμεινε σημαντικά βελτιωμένη έναντι των εμπορικών μας εταίρων. Συγκεκριμένα, οι τιμές αυξήθηκαν περισσότερο στην Ελλάδα αλλά η ταυτόχονη ελαφρά διολίσθηση της δραχμής υπερακόντισε τη διαφορά έτσι ώστε να έχουμε μικρότερη αύξηση των τιμών των προϊόντων μας όταν εκφρασθούν σε συνάλλαγμα.

. / ..

Η πολιτική διαφύλαξης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων συνεχίζεται με συνέπεια και διαφάνεια. Επομένως, οποιαδήποτε αναφορά σε δήθεν διάβρωση της ανταγωνιστικότητας είναι αβάσιμη, δημιουργεί σύγχυση στον επιχειρηματικό κόσμο και ζημιώνει την οικονομία της χώρας.

Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι σε ένα σύστημα κυματινομένων ισοτιμιών η συναλλαγματική μας πολιτική συνδέεται με την σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία. Επομένως όταν γίνεται λόγος για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αναφερόμαστε σε βελτίωση κατά μεσο όρο. Σε εποχές εντόνων διακυμάνσεων συναλλαγματικών ισοτιμιών διεθνώς, κάθε φορά που συμβαίνουν ανακατατάξεις μεταξύ των ισοτιμιών των κυριοτέρων νομισμάτων, είναι φυσικό η ανταγωνιστικότητα μας να χειροτερεύσει ως προς ορισμένες χώρες και να βελτιώνεται ως προς άλλες. Σημασία έχει η διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κατά μεσο όρο. Με δεδομένες τις αβεβαιότητες που επικρατούν στις διεθνείς αγορές συναλλαγματος, η σύνδεση της συναλλαγματικής πολιτικής με ένα συγκεκριμένο νόμισμα θα μεγιστοποιούσε τους συναλλαγματικούς κινδύνους για μιά μικρή ανοικτή οικονομία σαν την Ελλάδα.

όμως

Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω της διολίσθησης ή της υποτίμησης είναι μέτρο προσωρινού χαρακτήρα και δεν πρέπει να γίνεται συνεχής προσφυγή στο μέτρο αυτό, διότι σε τελική ανάλυση η διολίσθηση ή υποτίμηση προκαλεί πληθωριστικές πιέσεις οι οποίες με την σειρά τους δημιουργούν προϋποθέσεις για νέα διολίσθηση ή υποτίμηση. Η ανταγωνιστικότητα μεσοπρόθεσμα μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο με την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση των συνθηκών προσφοράς.

Ας κλείσω τις παρατηρήσεις μου για το 1986 επαναλαμβάνοντας ότι έχουμε προσεγγίσει τους στόχους μας χωρίς πτώση του ΑΕΠ και αύξηση της ανεργίας. Οπως γνωρίζετε, πολλά πακέτα μέτρων σταθεροποίησης σε άλλες χώρες είχαν σαν αποτέλεσμα μιά μεγάλη αύξηση της ανεργίας. Αντίθετα, το δικό μας πακέτο μέτρων σχεδιάστηκε έτσι ώστε να κρατηθεί σχεδόν σταθερό το συνολικό επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, όπως μετράται από το ΑΕΠ, και να περιοριστεί κάθε αύξηση της ανεργίας στο επίπεδο εκείνο που προκύπτει από την τάση προς αύξηση της προσφοράς εργασίας. Το αποτέλεσμα διαγράφεται καλύτερο από το αναμενόμενο.

Το ΑΕΠ είναι υψηλότερο κατά 0,5% περίπου ενώ η ανεργία δεν αυξήθηκε καθόλου.

Βέβαια, όλα δεν προχώρησαν όπως θα θέλαμε. Στάθηκε αναγκαίο να αντισταθμίσουμε την πτώση της τιμής του πετρελαίου με υψηλότερους έμμεσους φόρους για να πραγματοποιήσουμε τον στόχο μας για το έλλειμμα του Δημόσιου τομέα. Στάθηκε επίσης αναγκαίο να περιορίσουμε σημαντικά τις τραπεζικές πιστώσεις στις αρχές του καλοκαιριού για να μην παραβιάσουμε την νομισματική πολιτική. Στάθηκε τέλος αναγκαίο να επιβάλουμε το εν τιχύ προσωρινό πάγωμα των τιμών για να κρατήσουμε υπό έλεγχο τις παρενέργειες της εφαρμογής του ΦΠΑ. Συνολικά όμως μπορούμε να εκφράσουμε συγκρατημένη ικανοποίηση για τα αποτελέσματα του προγράμματος το 1986.

Αύτη είναι o η σύνθετη έξιμη προσωρινή αντίσταση αντισταθμίσεων και αναρρόφησης στην εποχή της ανεργίας της εποχής της ανεργίας

Ζητευατικό: Μισθωτίων

3. Οικονομική Πολιτική για το 1987

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο κινείται δρά και αναπτύσσεται μιά χώρα επηρεάζει αποφασιστικά τις εσωτερικές οικονομικές εξελίξεις. Οι περιορισμοί του διεθνούς περιβάλλοντος είναι, ακόμα πιό έντονοι όταν πρόκειται για μιά μικρή ανοικτή οικονομία όπως η ελληνική. Οι χώρες του ΟΟΣΑ έχουν μπεί σε φάση βραδείας αλλά σταθερής οικονομικής ανάπτυξης με πολύ χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού. Η πραγματικότητα αυτή μας υποχρεώνει να δώσουμε πρωταρχική σημασία στην καταπολέμηση του πληθωρισμού προκειμένου να αποφύγουμε διορθωτικές παρεμβάσεις με συνεχείς διολισθήσεις ή υποτιμήσεις του Εθνικού νομίσματος. Πρέπει να μπούμε όσο γίνεται γρηγορότερα σε μία φάση ανάκαμψης, διότι στην αντίθετη περίπτωση το τεχνολογικό χάσμα μεταξύ της χώρας μας και των ανταγωνιστριών χωρών θα διευρύνεται με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της χώρας στον διεθνή καταμερισμό εργασίας. Είναι γνωστό ότι επενδύσεις και συγχρονη τεχνολογία αλληλοεξαρτώνται και ότι για να μπορέσουμε να κερδίσουμε μιά καλύτερη θέση στη διεθνή αγορά θα πρέπει να αυξήσουμε το μερίδιο των επενδύσεων στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Η αύξηση των επενδύσεων θα αποτελεί μιά πολύ πιό εύκολη υπόθεση απ' ότι σήμερα, εάν διορθωθούν οι ανισορροπίες που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία, εάν φθάσουμε στο σημείο όπου :

- (α) Ο πληθωρισμός πλησιάσει το μερίδιο όρο των χωρών της ΕΟΚ.
- (β) Το έλλειμμα του Δημόσιου τομέα ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. σταθεροποιηθεί σε μονοψήφιο αριθμό.
- (γ) Το έλλειμμα του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι τόσο ώστε να χρηματοδοτείται με την αυτόνομη εισροή ιδιωτικων κεφαλαίων (εξισορροποιητικός δανεισμός μηδέν).

Φέωρ: ~~αδερφός~~ μια' ωριτιαιί α' μίεζοδη = όχι βεβαία .. // .. δανειζόμασε - για να' ωριωνειρεί τι, υαραναγωνή έωευζοεις -

Οι παραπάνω κατευθύνσεις αποτελούν και τους βασικούς άξονες της οικονομικής μας πολιτικής για το 1987.

Πιό αναλυτικά

Οι στόχοι μας για το 1987 είναι :

- (1) Συγκράτηση της αύξησης του Δ.Τ.Κ. μεταξύ Δεκεμβρίου 1986 και Δεκεμβρίου 1987 στο 10%.
- (2) Μείωση του ελλείμματος του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στα 1250 ώστε να πλησιάσουμε το ύψος της αυτόνομης εισροής κεφαλαίων από το εξωτερικό (1-1,2 δισ.δολλάρια).
- (3) Μείωση του ελλείμματος του Δημόσιου τομέα ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, ώστε να απελευθερωθούν πόροι που θα μπορούν να διατεθούν για την επέκταση των εξαγωγών μας και την υποκατάσταση των εισαγωγών μας συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών.

Για την επιτυχία των παραπάνω στόχων τα μέσα οικονομικής πολιτικής που θα χρησιμοποιήσουμε είναι :

- (α) Ο προς ψήφιση προϋπολογισμός. Οπως αναπτύχθηκε διεξοδικά ο προϋπολογισμός συνεχίζει την προσπάθεια μείωσης των δαπανών, αύξησης των εσόδων και δικαιούτερης κατανομής του φορολογικού βάρους.
Αμφιθορίες (9)
- (β) Η ίδια εισοδηματική πολιτική που εφαρμόστηκε και κατά το 1986. Η συνέχιση της περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής είναι, παρόλο το κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται επιβεβλημένη. Κάθε αύξηση των χρηματικών εισοδημάτων σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που έχει τεθεί ως στόχος για τον πληθωρισμό θα επιδράσει αρνητικά τόσο στον πληθωρισμό - θα τον ενισχύσει -

όσο και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - θα αυξήσει το έλλειμμα. Η αύξηση θα επιβαρύνει το ιόστος παραγωγής και στο βαθμό που αυτό θα διαμορφωθεί σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνο των ανταγωνιστριών χωρών, όπως συνέβη στο παρελθόν, θα ματαιώσουμε την προσπάθεια για περισσότερες εξαγωγές και υποκατάσταση εισαγωγών. Η εισοδηματική πολιτική θα πρέπει να συνεχιστεί έτσι ώστε να διατηρηθεί η αντιπληθωριστική φορά. Ο συνδυασμός της εισοδηματικής πολιτικής με την συναλλαγματική πολιτική θα πρέπει να συνεχιστεί σε τρόπο ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας στο επίπεδο της 11ης Οκτωβρίου 1985 - ημερομηνία της υποτίμησης κατά 15% - και να δρέψουμε τα οφέλη της μεγαλύτερης ανταγωνιστικότητας, πολλά από τα οποία θα τα προσποριστούμε για πρώτη φορά το 1987. Ισχυρίζονται πολλοί ότι οι μισθωτοί στη χώρα μας έχουν μικρή συμμετοχή στο ιόστος των προϊόντων και στη διαμόρφωση των τιμών άρα και ο έλεγχος των εισοδημάτων είναι χωρίς έννοια.

(3)

(8)

Αυτό είναι συγχρόνως ανακριβές και ελλειπές. Είναι ανακριβές γιατί ενώ μεν για μία επιχείρηση το άμεσο εργατικό ιόστος μπορεί να είναι ένα σχετικά μικρό ποσοστό του συνόλου, το έμμεσο εργατικό ιόστος που ενσωματώνεται στα αγαθά και υπηρεσίες που αγοράζει η επιχείρηση για την παραγωγή της πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη. Η σημασία του εργατικού ιόστους γίνεται τότε προφανής.

Είναι ελλειπές γιατί παραβλέπει ότι άμεσα και άρρηκτα συνδεδεμένη με την εισοδηματική πολιτική είναι η συναλλαγματική πολιτική η οποία καθορίζει το δραχμικό ιόστος των εισαγομένων

προϊόντων ναθώς επίσης και η πολιτική για τις τιμές των
ἀγροτικών προϊόντων. Εμμεσα δε, είναι συνδεδεμένες με την
εισοδηματική πολιτική και οι τιμές που οι ελεύθεροι επαγγελματίες
χρεώνουν για τις υπηρεσίες τους, γιατί φυσικά δεν λειτουργούν
στο κενό, στηρίζονται στη ζήτηση που αναπτύσσεται στην υπό-
λοιπη οικονομία.

Ετσι η εισοδηματική πολιτική είναι στο επίκεντρο ενός αλ-
ληλένδετου πλέγματος που καλύπτει σχεδόν το σύνολο του
ιόστους της παραγωγής και εξασκεί δεσπόζουσα επιρροή τόσο
στις τιμές στην εσωτερική αγορά όσο και στην ανταγωνιστικό-
τητα στη διεθνή αγορά. Έλεγχος του πληθωρισμού είναι
ανέφικτος αν δεν επιδιώξουμε να σπάσουμε τη σπειροειδή
σχέση μισθών-τιμών και με την εισοδηματική πολιτική.

(γ) Συναλλαγματική πολιτική. Η συναλλαγματική πολιτική που
ακολουθήθηκε από την υποτίμηση του Οκτωβρίου 1985 έχει σχεδόν
απόλυτη διαφάνεια και βέβαια είναι διαφανέστερη απότι ήταν
προηγούμενες εποχές. Σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται έτσι ώστε να
είναι συνεπής προς τον σκοπό της μείωσης του πληθωρισμού στον
ετήσιο στόχο ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της
ελληνικής οικονομίας τουλάχιστον στο επίπεδο που επιτεύχθηκε
με την υποτίμηση του 15% τον Οκτώβριο 1985. Η ίδια πολιτική θα
ακολουθηθεί το 1987. Ο σκοπός διατήρησης της ανταγωνιστικότητας
απαιτεί διολίσθηση της δραχμής για να αντισταθμισθεί η ταχύτερη
αύξηση του εργατικού ιόστους στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τις
ανταγωνιστριες χώρες.

(δ) Νομισματική και πιστωτική πολιτική. Η νομισματική πολιτική θα είναι συνεπής προς τους στόχους για τον πληθωρισμό και το ισοζύγιο πληρωμών, όπως φέτος, για να μην υπονομεύονται οι στόχοι αυτοί από υπερβάλλουσα ζήτηση που τροφοδοτείται από τραπεζικές πιστώσεις. Η πιστωτική επένταση δεν θα πρέπει να υπερβεί ποσοστό 11%.

Οι παραπάνω επιδιώξεις έχουν σχεδιασθεί με μερικές βασικές υποθέσεις. Θα αναφέρω μόνο μερικές από αυτές :

(1) η τιμή του πετρελαίου θα είναι κατά μέσο όρο 16 δολλάρια ανά βαρέλι CIF, (2) η ισοτιμία του δολλαρίου θα διατηρηθεί στα επίπεδα του Νοεμβρίου του 1986 έναντι των άλλων κυρίων νομισμάτων, (3) οι αγορές των χωρών στις οποίες εξάγουμε θα επεκταθούν κατά 2,5%, (4) η μακροπρόθεσμη πληθωριστική επίπτωση από την εφαρμογή του ΦΠΑ δεν θα είναι πολύ σημαντική.

Αυτές είναι υποθέσεις για εξελίξεις τις οποίες εμείς ελάχιστα μπορούμε να επηρεάσουμε. Οι υποθέσεις αυτές έγιναν με βάση τις καλύτερες δυνατές πληροφορίες που διαθέτουμε, αλλά αν αποδειχθούν σημαντικά λανθασμένες, θα κάνουν την επίτευξη των στόχων μας πιο δύσκολη ή πιο εύκολη, ανάλογα με το εάν η απόκλιση των γεγονότων από τις υποθέσεις μας είναι δυσμενής ή ευμενής.

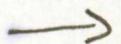
Το τονίζω αυτό για να γίνει αντιληπτό ένα προφανές αλλά και βασικό σημείο, ότι η πορεία της οικονομίας προς τους καθορισμένους στόχους υπόκειται σε τσχυρές εξωγενείς επιδράσεις.

Όταν ιρίνει λοιπόν κανείς τις οικονομικές εξελίξεις, πρέπει να υπολογίζει σωστά το ρόλο των εξωγενών δυνάμεων.

Στη διάρκεια του 1986 έγινε σημαντική προσπάθεια για να προωθηθούν διαρθρωτικές αλλαγές, να εκσυγχρονισθεί ο παραγωγικός μηχανισμός και να υποβοηθηθεί η αναπτυξιακή διαδικασία. Θα αναφέρω ενδεικτικά ορισμένα παραδείγματα :

το τέλος του 1985 το θέμα των προβλημάτων επιχειρήσεων έμοιαζε άλυτο. Σήμερα έχει ήδη καθορισθεί ποιές από τις επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί στον ΟΑΕ θα συνεχίσουν να λειτουργούν, ποιές θα τεθούν υπό εκαθάριση, έχει προχωρήσει τόσο η μετοχοποίηση των οφειλών των βιωσίμων όσο και η διαδικασία εκαθάρισης όσων θα ήλείσουν. Στο τέλος του 1985 τα προβλήματα των δημοσίων επιχειρήσεων ήταν αδιαφανή. Σήμερα υπάρχει εποπτεία και έλεγχος των βασικών οικονομικών μεγεθών των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, έχουν εντοπισθεί τα προβλήματα και διαγραφεί η διαδικασία εξυγίανσης των αυριοτέρων οργανισμών και επιχειρήσεων που δημιουργούν το 95% των δανειακών αναγκών του τομέα. Στο τέλος του 1985 υπήρχαν σειρά αντικεινήτρων στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Υπάρχουν και σήμερα πολλά, μερικά

όμως έχουν αρθεί όπως οι δεσμεύσεις στην ηνηση κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις ή πρόκειται άμεσα να αρθούν όπως η δυσμενέστερη φορολόγηση των επανεπενδυμένων έναντι των διανεμομένων κερδών. Στο τέλος του 1985 τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα ήσαν σχέδια υπό υπεξεργασία με εξαίρεση το ΜΟΠ Κρήτης. Σήμερα έχει υποβληθεί το Πρόγραμμα Πληροφορικής και Προγράμματα που καλύπτουν ολόκληρη την Ελλάδα. Η διαδικασία έγκρισης τους από την Κοινότητα έχει προχωρήσει σημαντικά. Τέλος του 1985 νέοι αναπτυξιακοί θεσμοί όπως η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) και η χρονομεριστική μίσθωση (time-sharing) αποτελούσαν σχέδια. Σήμερα έχουν καθιερωθεί με νόμους. Το Εθνικό Συμβούλιο Ανάπτυξης και Προγραμματισμού συζήτησε

./. .

στη διάρκεια του 1986 τόσο την Αναπτυξιακή Πολιτική στον Τομέα της Μεταποίησης όσο και την Πολιτική Απασχόλησης και αντιμετώπισης της ανεργίας. Τα συγκεκριμένα μέτρα που εξετάστηκαν βρίσκονται στο στάδιο εφαρμογής. Τα παραπάνω αποτελούν και απάντηση σε όσους ισχυρίζονται ότι η Κυβέρνηση αδιαφόρησε για αναπτυξιακά μέτρα και αναπτυξιακή διαδικασία. Η ανάπτυξη, που δεν γίνεται, αποτελεί κριτική χωρίς περιεχόμενο, όταν δεν προσδιορίζονται ποιά αναπτυξιακά μέτρα θα έπρεπε να έχουν παρθεί ή δεν συγκεκριμενοποιείται η επιθυμητή αναπτυξιακή πολιτική.

Η οικονομική μας πολιτική είναι πολιτική που θέλει να θέσει τη χώρα σε τροχιά αυτοδύναμης ανάπτυξης, να εξασφαλίσει μία μόνιμη αυτοσυντηρούμενη ανάπτυξη. Γιατί στο βαθμό, που θα διευρύνουμε τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας, στο βαθμό που θα περιορίζουμε την εξάρτηση από οικονομικές συγκυρίες και τις εξελίξεις στις διεθνείς αγορές θα μπορούμε να σχεδιάζουμε καλύτερα, να προωθούμε πιο αποφασιστικά τις εθνικές και κοινωνικές επιδιώξεις μας, δια μπορούμε να ασκούμε μία πολιτική που να ανταποκρίνεται στην αντιληψή μας για τη διαμόρφωση της κοινωνίας. Η πολιτική αυτή προϋποθέτει την αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής της χώρας, τη σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων μας.

Το 1986 προωθήσαμε τους στόχους μας αυτούς.

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει η οικονομία μας είναι ακόμη σημαντικά και θα παραμείνουν σημαντικά. Γιατί η κρίση δεν οφείλεται στη συγκυρία, δεν οφείλεται σε λανθασμένους κυρβερητικούς χειρισμούς των τελευταίων ετών - όπως θέλει η Ν.Δ. να μας κάνει να το πιστέψουμε. Οφείλεται στη στρεβλή ανάπτυξη δεκαετιών, σε διαρθρωτικές αδυναμίες. Τα προβλήματα όμως όσο δύσκολα και αν είναι δεν είναι αξεπέραστα. Μπορούν να λυθούν, αν δουλέψουμε με γνώση τους, με στόχο την ανάπτυξη, με σύστημα και συνέπεια χωρίς ταλαντεύσεις και μικροπολιτικούς υπολογισμούς. Οι θυσίες και η προσφορά του λαού και τις ιδίως των μισθωτών έδειξαν ήδη το 1986 τα πρώτα αποτελέσματά τους. Θα συμβάλουν και το 1987 στην παραπέρα βελτίωση της κατάστασης. Ο προϋπολογισμός του 1987 είναι ένα μέσο για να επιτύχουμε με πιό γρήγορα και αποτελεσματικά βήματα την οικονομική πρόοδο.

*Η ισορροπίας Είναι άναμεσα σε δύο στοιχεία
την ωροχωρώση ψεύτε με ωριό άνων εργοφορικών και γρήγορα οικονομική πρόοδο.*

Στη μέχρι σήμερα συζήτηση ορισμένοι συνάδελφοι επανέλαβαν το γνωστό μοτίβο, ότι η κυβέρνηση έχει αναλάβει δεσμεύσεις έναντι της ΕΟΚ και υλοποιεί τις δεσμεύσεις αυτές.

Φαίνεται, ότι ορισμένοι στην αίθουσα αυτή είτε επειδή δεν έχουν τίποτε να προτείνουν, καμμιά εναλλακτική πολιτική, προσπαθούν αν συγκαλυψουν τις δικές τους μεγαλοστομίες και κενότητες με κατηγορίες και το τόσο εύκολο λαχουρισμό της εξάρτησης, είτε δεν είναι σε θέση να καταλάβουν, ότι έχουν απέναντί τους μιά κυβέρνηση που έχει στόχους, έχει επιλέξει τα μέσα για να πετύχει αυτούς τους στόχους και είναι αποφασισμένη να πραγματοποιήσει τους στόχους της. Συγχέουν τη κυβερνητική πολιτική με τη δικιά τους στάση, της εύκολης συμφωνίας σε οποιοδήποτε αίτημα για να αισκτήσουν οπαδούς και απήχηση με τη δικιά τους στάση, που παρουσιάζεται ως σοσιαλισμός αλλά είναι συντεχνιασμός, κατακερματισμός της κοινωνίας σε ομάδες συμφερόντων που διακινούνται με παροχές και οριστικός ενταφιασμός της διαδικασίας οικονομικής εξέλιξης με το εύηχο στεφάνι της ανάπτυξης.

Εμείς καθορίσαμε με διεργασίες, οι οποίες στο ΥΠΕΘΟ ήταν πρωτόγνωρες, τους στόχους της οικονομικής πολιτικής μας. Εμείς καθορίσαμε και τα μέσα. Εμείς δημιουργήσαμε ένα σύστημα παρακολούθησης και εφαρμογής της οικονομικής πολιτικής. Την ορθότητα της πολιτικής μας υπερασπιστήκαμε παντού και πιστεύω ότι πείσαμε. Το ότι πείσαμε παρουσιάζεται εδώ ως εξάρτηση γιατί προφανώς άλλοτε άλλοι δεν έπειθαν ή διαψεύδονταν από τα πράγματα.

Ο κ. Κάππος μίλησε για γνωστές συνταγές του Δ.Ν.Τ. Ο κ. Κάππος όπως και ο κ. Αρσένης σκόπιμα αγνοούν, ότι στη χώρα μας υπάρχει ανοιχτή οικονομία αγοράς - δεν είμαστε χώρα με διαφορετικό σύστημα από τις

μετατοπίζεται από την Κυβέρνηση και το Κράτος στους μηχανισμούς της Αγοράς. Πρακτικά η υιοθέτηση των απόψεων αυτών σημαίνει επιστροφή στη νεοφιλελεύθερη οικονομική φιλοσοφία των δεκαετιών του 1920 και του '30. Όσο λιγότερο επεμβαίνει ομείς στην οικονομία, τόσο καλύτερα λειτουργεί. Εμείς δεν τη δεχόμαστε αυτή τη φιλοσοφία.

Εμείς πιστεύουμε ότι οι κυβερνήσεις έχουν να παίζουν σημαντικό ρόλο όχι μόνο στο να απομάκρύνουν τα αίτια που συμβάλλουν στην αδυναμία των αγορών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά αλλά επίσης στο να παρεμβαίνουν εκεί όπου οι μηχανισμοί της αγοράς δεν είναι σε θέση μόνοι τους να δόσουν ικανοποιητικές λύσεις στα οικονομικά προβλήματα. Π.χ. στην προώθηση των επενδύσεων, στην ανάπτυξη των νεών τεχνολογιών, στην περιφερειακή ανάπτυξη κ.λ.π..

Παράλληλα με την πολιτική οικονομικής σταθεροποίησης, η Κυβέρνηση δίνει προτεραιότητα στην ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών δομών της οικονομίας.

Αναγνωρίζουμε ότι η προοδευτική αποδυνάμωση του αναπτυξιακού δυναμικού της Ελληνικής οικονομίας στα τελευταία δέκα-δεκα-πέντε χρόνια δεν οφείλεται μόνο στις έντονες οικονομικές ανισορροπίες που εμφανίστηκαν μετά από τις δύο πετρελαιακές κρίσεις. Τα αίτια της θα πρέπει να αναζητηθούν επίσης στις σοβαρές ατέλειες και ακαμψίες που συνεχίζουν να χαρακτηρίζουν τη λειτουργία των αγορών στην Ελλάδα.

Είναι η γέλια ωργικιά ωστε αυτούς είναι ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ

Για να αυξηθούν τα αποτελέσματα της προσπάθειας σταθεροποίησης βραχυχρόνια και για να διατηρηθούν μακροχρονιότερα, είναι απαραίτητο η Πολιτική της διαχείρησης της ζήτησης να συνοδευτεί με μέτρα που βελτιώνουν την προσφορά στην οικονομία.

Ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα είναι απαραίτητο να λειτουργήσουν σωστά οι μηχανισμοί των αγορών. Πιστεύουμε ότι, με δεδομένες τις διαρθρωτικές αδυναμίες και ακαμψίες σε διάφορους τομείς της οικονομίας, μια προοδευτική αντιμετώπιση αυτών των ακαμψιών μπορεί να βελτιώσει την προσφορά στην οικονομία. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα τον τελευταίο καιρό για να μειωθούν μερικές από αυτές τις ακαμψίες, ειδικότερα όσον αφορά τον έλεγχο των τιμών και των περιθωρίων κέρδους, ~~κανόνας και στα ενοίκια~~. Επίσης, σημαντική πρόοδος έγινε ως προς την απλοποίηση των πιστωτικών ελέγχων, ως προς την διάρθρωση των επιτοκίων και πιο πρόσφατα, ως προς την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων προς το εξωτερικό.

Βέβαια, το χρηματοπιστωτικό σύστημα παραμένει ακόμα σε μεγάλο βαθμό δύσκαμπτο και αναχρονιστικό. Αναγνωρίζουμε ότι σημαντική παραπέρα πρόοδος είναι απαραίτητη σε όλα αυτά τα θέματα. Είναι όμως ιρίσιμο οι αλλαγές αυτές να γίνουν σταδιακά και με τρόπο που να μην αντιστρατεύεται τους ευρύτερους στόχους της οικονομικής πολιτικής. Πλήρης και άμεση απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και των επιτοκίων, κάτω από τις σημερινές συνθήκες, όπου παρά την ουσιαστική βελτίωση που σημειώθηκε τον περασμένο χρόνο, οι υψηλές δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα ασκούν ακόμα σημαντική πίεση στην εγχώρια πιστωτική επέκταση, (θα είχε σαν αποτέλεσμα μια τέσσο μεγάλη αύξηση στο μόσο κόστος δανεισμού που θα αποτελούσε σοβαρό εμπόδιο για την ανάπτυξη της παραγωγής και των επενδύσεων.) Επίσης, πλήρης και άμεση κατάργηση όλων των συναλλαγματικών ελέγχων και περιορισμών θα είχε σαν συνέπεια τη χειροτέρευση του ισοζυγίου πληρωμών και θα έθετε σε κίνδυνο τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής και επομένως και τους άλλους στόχους του Προγράμματος σταθεροποίησης.

Η αναγνώριση όμως της ανάγκης για παραπέρα μέτρα που ενισχύουν τους μηχανισμούς της αγοράς και συμβάλλουν στην πιο αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας, δε σημαίνει ότι αποδεχόμαστε την οικονομική φιλοσοφία της Νέας Δημοκρατίας, ότι δηλαδή η "φιλελευθεροποίηση" είναι η συνταγή για την αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων της οικονομίας. Οι θέσεις της Νέας Δημοκρατίας ταυτίζονται με τον οικονομικό φιλελευθερισμό της "Νέας Δεξιάς" που κυριαρχεί στην Ευρώπη και την Αμερική, όπου η ευθύνη για τις πολιτικές και οικονομικές επιλογές